

ДОСТУП ДО СУДОВИХ ЗАСІДАнь ЯК ФОРМА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУДДІВ

ACCESS TO COURT HEARINGS AS A FORM OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF JUDGES

Лученко Д.В., д.ю.н., професор,
проректор з наукової роботи

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Віхляєв М.Ю., д.ю.н., професор,
професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права

Ужгородський національний університет

У статті здійснено аналіз законодавчих засад реалізації права доступу до судових засідань як форми громадського контролю за діяльністю суддів, визначено перешкоди в реалізації такого права та запропоновано окремі напрямки удосконалення законодавства та практики діяльності судів спрямовані на сприяння реалізації такого права, в тому числі і з урахуванням зарубіжного досвіду у цій сфері.

В результаті дослідження запропоновано: внести зміни до ст. 11 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», виклавши п.5 в уточненій редакції такого змісту «Розгляд справи у закритому судовому засіданні допускається за вмотивованим рішенням суду виключно у випадках, визначених законом. В рішенні суду мають бути визначені підстави за наявності яких прийнято рішення про закриття судового засідання та роз'яснено право доступу до рішення суду»; створити та запровадити ефективну діяльність у вищих спеціалізованих судах та апеляційних судах повноцінних прес-служб, які повинні вживати заходів для належного та об'єктивного висвітлення роботи суду, сприяти налагодженню роботи журналістів з суддями тощо; створити контакт-центр при Державній судовій адміністрації України, який має приймати та узагальнювати інформацію від громадян щодо якості здійснення судочинства, дотримання суддями доброчесності, порушення ними та іншими учасниками принципів судочинства та судового процесу, направляти таку інформацію відповідним компетентним посадовим особам ДСА України для прийняття рішення про вжиття заходів впливу, в тому числі щодо ініціювання питання про порушення суддею принципів доброчесності.

Ключові слова: діяльність судів, судочинство, громадський контроль, громадський контроль за діяльністю судів, форми громадського контролю за діяльністю суддів, доступ до судових засідань.

The article analyzes the legislative basis for the implementation of the right of access to court hearings as a form of public control over the activities of judges, identifies obstacles to the implementation of such a right, and proposes specific directions for improving the legislation and practice of court activities aimed at facilitating the implementation of such a right, including taking into account foreign experience in this field.

As a result of the study, it is proposed to: amend Art. 11 of the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges», setting out paragraph 5 in a revised version of the following content: «Consideration of a case in a closed court session is allowed by reasoned decision of the court only in cases specified by law. The court's decision must specify the grounds for which a decision on a closed court session was made and explain the right to access the court's decision»; to create and implement effective activities in higher specialized courts and appellate courts of full-fledged press services, which should take measures for proper and objective coverage of the work of the court, contribute to improving the work of journalists with judges, etc.; to create a contact center at the State Judicial Administration of Ukraine, which should receive and summarize information from citizens regarding the quality of the administration of justice, the observance of integrity by judges, violations by them and other participants of the principles of justice and the judicial process, send such information to the relevant competent officials of the State Administrative Court of Ukraine for decision-making about taking influence measures, including about initiating the issue of a judge's violation of the principles of integrity.

Key words: activity of courts, judiciary, public control, public control over the activity of courts, forms of public control over the activity of judges, access to court sessions.

Актуальність тематики дослідження. Ефективність діяльності судів в Україні та дотримання ними принципів судочинства в цілому і основного з них законності є можливим в тому числі з належною реалізацією організаційно-правових засад публічного контролю за діяльністю судів в цілому та його різновиду – громадського контролю, зокрема. Однією з основних форм громадського контролю за діяльністю суду є доступ до судових засідань, що реалізується шляхом забезпечення можливості участі громадян у судових засіданнях та доступу до судових засідань ЗМІ, які є опосередкованою формою громадського контролю. Можливість реалізації таких форм громадського контролю за діяльністю судів закріплена як в Конституції України, зокрема в ст. 129 визначено, що до «основних засад судочинства віднесено гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами» [1], так і в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» де в ст. 11 зазначено, що «розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, установлених законом. У відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи. Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео– та аудіо-

озапис з використанням портативних відео– та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом. Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Суд може визначити місце в залі судових засідань, з якого має проводитися фотозйомка, відеозапис» [2].

Нижче на виконання завдань дослідження в межах цієї статті нами буде здійснено аналіз законодавчих засад реалізації права доступу до судових засідань як форми громадського контролю за діяльністю суддів, визначено перешкоди в реалізації такого права та запропоновано окремі напрямки удосконалення законодавства та практики діяльності судів спрямовані на сприяння реалізації такого права, в тому числі і з урахуванням зарубіжного досвіду у цій сфері.

Стан дослідження тематики статті. Слід зауважити, що проблематика громадського контролю за діяльністю органів публічної адміністрації, в цілому за діяльністю судів не є новою, в різні часи її досліджували такі вчені, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, Ю. Барабаш, Ю. Битяк, С. Братель, М. Вітрук, В. Гарашук, І. Голосніченко, С. Гончарук, С. Денисюк, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Кузьменко, Р. Миронюк, І. Сквірський та інші.

В цілому слід зазначити, що попри значну кількість наукових досліджень присвячених громадському контролю за діяльністю судових та правоохоронних органів системного аналізу форм, засобів, способів та процедур такого виду публічного контролю за діяльністю судів України в тому числі шляхом реалізації права доступу громадян та ЗМІ до судових засідань в її новітній правовій доктрині здійснено не було, що й зумовлює необхідність його проведення.

Виклад основних положень. Опосередкованою формою громадського контролю за діяльністю судів є надання доступу акредитованих ЗМІ до судочинства на підставі рішення суду, а саме: прийняття участі у судовому засіданні, проведення відео зйомки судового засідання, висвітлення судового процесу по справам, які стосуються захисту прав і свобод громадян та проміжних і кінцевих результатів його здійснення.

З прийняттям у 2015 році Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» метою якого є підвищення національних стандартів судоустрою і судочинства та забезпечення права на справедливий суд, в процесуальні кодекси були внесені зміни щодо розширення доступу громадян та ЗМІ до судового процесу [3]. В той же час в Законі України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» визначено, що «висвітлення діяльності судів загальної юрисдикції України та Конституційного Суду України здійснюється аудіовізуальними засобами масової інформації на засадах укладених між ними угод та з урахуванням специфіки роботи цих судів. Про час, місце та стан розгляду справи в суді можна ознайомитись на офіційному сайті Судова влада України в категорії «Стан розгляду справи» чи «Список справ призначених до розгляду» (пошук справи можна здійснити наприклад за такими даними як: прізвище, імя, по-батькові учасника справи чи найменування юридичної особи і т.д.). Ознайомитись з процесуальними документами по справі можна використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень, (пошук зазвичай здійснюється за номером справи)» [4].

Як було зазначено вище стаття 11 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] передбачає, що розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, установлених законом. У відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи. У разі вчинення особою дій, що свідчать про неповагу до суду або учасників судового процесу, така особа за вмотивованим судовим рішенням може бути видалена із зали судового засідання. Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку.

Проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав. Суд може визначити місце в залі судових засідань, з якого має проводитися фотозйомка, відеозапис.

Особливості участі громадян та представників ЗМІ у судових засіданнях з розгляду різних видів справ (кримінальних, цивільних, адміністративних) також визначаються відповідними процесуальними кодексами.

Так, відповідно до статті 328 Кримінального процесуального кодексу України [5] кількість присутніх у залі

судового засідання може бути обмежена головуючим лише у разі недостатності місць у залі судового засідання. При цьому близькі родичі та члени сім'ї обвинуваченого і потерпілого, а також представники засобів масової інформації мають пріоритетне право бути присутніми під час судового засідання.

Беручи участь у судовому засіданні з розгляду судових справ журналісти повинні враховувати обов'язки присутніх у залі засідання, визначені статтею 329 Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, особи, присутні у залі судового засідання, при вході до нього суду та при виході суду повинні встати. Особи, присутні в залі, заслуховують вирок суду стоячи. Відхилення від цих правил допускається з дозволу головуючого в судовому засіданні. Особи, присутні в залі судового засідання, зобов'язані додержуватися порядку в судовому засіданні і беззаперечно підкорятися відповідним розпорядженням головуючого у судовому засіданні.

Стаття 330 згаданого Кодексу передбачає, що у разі невиконання розпорядження головуючого особами, присутніми у судовому засіданні, головуючий робить їм попередження про відповідальність за неповагу до суду. При повторному порушенні порядку у залі судового засідання їх за ухвалою суду може бути видалено із зали судового засідання та притягнуто до відповідальності. Питання про притягнення особи до відповідальності за прояв неповаги до суду вирішується судом негайно після вчинення порушення, для чого в судовому засіданні оголошується перерва.

Стаття 27 Кримінального процесуального кодексу України передбачає, що кожен, хто присутній в залі судового засідання, може вести стенограму, робити нотатки, використовувати портативні аудіозаписуючі пристрої. Тобто представники мас-медіа без дозволу суду можуть здійснювати звукозапис розгляду кримінальних справ з використанням диктофонів чи інших портативних засобів (наприклад, смартфонів з вмонтованим диктофоном). Водночас проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, транслявання судового засідання по радіо і телебаченню, а також проведення звукозапису із застосуванням стаціонарної апаратури допускаються на підставі ухвали суду, що приймається з урахуванням думки сторін та можливості проведення таких дій без шкоди для судового розгляду. Щоб отримати відповідний дозвіл суду, рекомендується завчасно подати до канцелярії суду письмову заяву-клопотання, обгрунтувавши потребу здійснення фото або відеозапису (як правило, йдеться про суспільний інтерес до кримінальної справи). Крім того, рекомендується зазначити, що під час фото-, відеозйомки представник мас-медіа не перешкоджатиме розгляду справи судом.

Як вірно зазначають М. Т. Андрійчук, Т. С. Андрійчук «правила участі у судових засіданнях з розгляду цивільних, адміністративних, господарських справ, а також здійснення фото-, відеозйомки є більш сприятливими для представників мас-медіа [6, с. 69]. Зокрема, стаття 7 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) [7] передбачає, що будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні. Від особи, яка бажає бути присутньою у судовому засіданні, забороняється вимагати будь-які документи, крім документа, що посвідчує особу. Особи, які бажають бути присутніми у судовому засіданні, допускаються до зали судових засідань до початку судового засідання або під час перерви. Водночас суд може видалити із зали судових засідань осіб, які перешкоджають веденню судового засідання, здійсненню прав або виконанню обов'язків учасників судового процесу або судді, порушують порядок у залі суду.

Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити у залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з вико-

ристанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених Цивільним процесуальним кодексом України. Водночас проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав.

Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку.

Водночас стаття 7 ЦПК визначає, що розгляд справи може проводитися у закритому судовому засіданні у випадках, коли відкритий судовий розгляд може мати наслідком розголошення таємної чи іншої інформації, що охороняється законом, або за клопотанням учасників справи з метою забезпечення таємниці усиновлення, запобігання розголошенню відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя учасників справи або відомостей, що принижують їхню честь і гідність, а також в інших випадках, установлених законом. Про розгляд справи у закритому судовому засіданні постановляється ухвала. Суд ухвалою може оголосити судове засідання закритим повністю або закритою його частиною. Під час такого розгляду можуть бути присутні лише учасники справи, а в разі необхідності – свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі. Транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет у закритому судовому засіданні не допускається.

Разом з цим якщо під час закритого судового засідання буде встановлено, що інформація, для забезпечення нерозголошення якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні, вже є публічно доступною або обмеження доступу до інформації є безпідставним чи не відповідає закону, суд постановляє ухвалу про подальший розгляд справи у відкритому судовому засіданні.

Також статтею 7 ЦПК передбачено, що якщо судові рішення оголошуються прилюдно, учасники справи, інші особи, присутні у залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відеозапис, транслявання проголошення рішення по радіо і телебаченню, в мережі Інтернет.

Відповідно до статті 10 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [8] розгляд справ в адміністративних судах проводиться відкрито, крім випадків, визначених Кодексом (проведення слухання у закритому режимі). При цьому будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні. Від особи, яка бажає бути присутньою у судовому засіданні, забороняється вимагати будь-які документи, крім документа, що посвідчує особу. Особи, які бажають бути присутніми у судовому засіданні, допускаються до зали судового засідання до початку судового засідання та під час перерви. Водночас суд може видалити із зали судового засідання осіб, які перешкоджають веденню судового засідання, здійсненню прав або виконанню обов'язків учасників судового процесу або судді, порушують порядок в залі судового засідання.

Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених Кодексом.

Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет

в обов'язковому порядку. Водночас проведення в залі судового засідання фотозйомки, відеозапису, а також трансляція судового засідання повинні здійснюватися без створення перешкод у веденні засідання і здійсненні учасниками судового процесу їхніх процесуальних прав.

Разом з цим статтею 10 КАСУ передбачено можливість (за рішенням суду) оголошення судового засідання закритим (повністю або частково) у випадках, коли відкритий судовий розгляд може мати наслідком розголошення таємної чи іншої інформації, що охороняється законом, необхідності захисту особистого та сімейного життя людини, а також в інших випадках, визначених законом. Під час такого розгляду можуть бути присутні лише учасники справи, а в разі необхідності – свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі, які зобов'язані не розголошувати інформацію. Використання систем відеоконференції зв'язку та транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет у закритому судовому засіданні не допускається.

Разом з цим передбачено, що якщо під час закритого судового засідання буде встановлено, що інформація, для забезпечення нерозголошення якої розгляд справи або вчинення окремих процесуальних дій відбувалися в закритому судовому засіданні, вже є публічно доступною або обмеження доступу до інформації є безпідставним чи не відповідає закону, суд постановляє ухвалу про подальший розгляд справи у відкритому судовому засіданні.

Також статтею 10 КАСУ передбачено, що у випадку оголошення судового рішення у відкритому судовому процесі, учасники справи, інші особи, присутні у залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відеозапис, транслявання проголошення рішення по радіо і телебаченню, в мережі Інтернет.

Господарський процесуальний кодекс України (стаття 8) [9] визначає такі ж умови доступу представників мас-медіа до судового засідання та його висвітлення, які визначені в Цивільному процесуальному кодексі України та Кодексі адміністративного судочинства України.

У випадку якщо особа немає акредитації представника ЗМІ будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні. Від особи, яка бажає бути присутньою у судовому засіданні, забороняється вимагати будь-які документи, крім документа, що посвідчує особу. Особи, які бажають бути присутніми у судовому засіданні, допускаються до зали судових засідань до початку судового засідання або під час перерви. Сутність громадського контролю за діяльністю суду через діяльність ЗМІ полягає в реалізації повноваження суду в взаємодії з представниками ЗМІ до яких слід віднести: надання ЗМІ офіційних відомостей про діяльність суду, за виключенням тих, що належать до службової інформації або відносяться до державної, комерційної, банківської таємниці; координація діяльності особи, відповідальної за взаємодію зі ЗМІ у суді; підготовка та проведення інформаційних заходів, спрямованих на висвітлення діяльності суду; організація висвітлення у ЗМІ питань, що входять до компетенції загальних судів; оперативне реагування на події у світовому та (або) національному інформаційному просторі, що стосується діяльності судів загальної юрисдикції.

Представники ЗМІ здійснюючи свою діяльність спрямовану на висвітлення діяльності суду під час судового процесу мають дотримуватись певних правил, зокрема: журналісти, присутні у залі судового засідання, мають дотримуватись загальних правил поведінки в залі судового засідання; журналістам забороняється під час судового засідання ставити питання учасникам судового процесу, а тим більше судді (суддям). Журналісти мають пам'ятати, що судовий процес – це встановлена процесуальним законом форма розгляду судової справи, а вони є лише його спостерігачами; за порушення журналістами,

як і іншими особами присутніми в залі судового засідання, визначених законодавством загальних правил поведінки в судовому засіданні або невиконання ними розпоряджень головуючого, суд може застосувати заходи процесуального примусу, зокрема, спочатку робиться попередження, а у разі повторного вчинення зазначених дій – видалення із зали судового засідання. При прояві злісної непокори, суд негайно після вчинення порушення вирішує питання про притягнення винних осіб до відповідальності за неповагу до суду, у зв'язку з чим у судовому засіданні оголошується перерва. Допуск журналістів на заходи, які проводяться судом (збори, прес-конференції, міжнародні зустрічі, семінари тощо), здійснюється у формі акредитації (інформація висвітлюється на сайті суду а реєстрація проводиться секретарем суду у часових межах, визначених у прес-анонсі).

Суддю наділено досить великими процесуальними правами на випадок порушення цих вимог присутніми у залі судового засідання. Процесуальне законодавство передбачає право судді через ухвалення рішення застосувати заходи процесуального примусу «негайно після вчинення порушення». Тобто будь-які свої рішення щодо порушень суддя мусить належним чином оформити. Така вимога покликана стримувати суддів від необґрунтованих, емоційних рішень. З-поміж основних заходів процесуального примусу щодо журналістів можливі такі: по-перше, попередження; по-друге, видалення з зали судового засідання.

Алгоритм поведінки суддів може бути таким: спершу порушникові висловлюють попередження, а потім, у разі повторного вчинення таких дій, його видаляють із зали судового засідання. Присутність конкретного ЗМІ чи журналіста в залі судового засідання може «створювати незручності» для судді, однак він мусить відкинути власні симпатії чи антипатії, пам'ятаючи, що принцип гласності судового процесу надто важливий для визнання судового розгляду справедливим [10, с. 76].

Щодо міжнародних стандартів доступу громадян до судочинства через участь ЗМІ в судовому процесу то вони знайшли своє відображення в низці нормативних актів. Зокрема в Резолюції № 1296 Економічної та соціальної ради ООН від 11 лютого 1994 р. якою затверджено Мадридські принципи взаємодії засобів масової інформації та суддівської незалежності зазначається, що «функцією та правом ЗМІ є збір та поширення серед громадськості інформації, висловлювань та критичних тверджень про судочинство, а також висвітлення судових справ до, після та під час судового розгляду, не порушуючи при цьому презумпцію невинуватості. Право ЗМІ збирати і поширювати інформацію про суд може підлягати певним обмеженням, які потрібно застосовувати на чітко визначених підставах. Такі обмеження поділено на дві категорії — обмеження доступу до судових процесів і обмеження на поширення інформації про судові процеси» [11]. У Висновку № 7(2005) Консультативною радою європейських суддів з питання «Правосуддя та суспільство» вказується на необхідності активізації ролі судів у наданні інформації громадськості та важливості створення прямих зв'язків між судами та широкою громадськістю, організації відповідної підготовки суддів щодо зв'язків з громадськістю, залучення в штат судів працівників з кваліфікацією по зв'язках з громадськістю та ЗМІ, фінансування відповідної діяльності судів тощо. Консультативна рада європейських суддів прийняла наступні рекомендації для судів з метою їх взаємодії з суспільством та інформування про результати своєї діяльності і оприлюднювати проблеми суддівської діяльності, зокрема: суди повинні брати участь у поширенні інформації про доступ

до правосуддя (через періодичні звіти, друковані пам'ятки для громадян, Інтернет, інформаційні офіси тощо); суди мають забезпечити безпосередні зв'язки судів з громадськістю, які не залежать від діяльності ЗМІ та/або дій, відповідальність за які покладені на інші установи (створення в судах відділів, відповідальних за прийом та інформування громадян; поширення друкованих матеріалів, відкриття Інтернет-сайтів, за які суди несуть відповідальність; організація судами календаря освітніх форумів та/або регулярних зустрічей, відкритих, зокрема, для громадян, громадських організацій, політиків, студентів); суди мають інформувати громадськість про характер, обсяг, обмеження та складність роботи суддів; та ін. [12, с. 78]. Прикладом організаційного забезпечення зв'язків суддів з громадськістю є запровадження діяльності Комунікаційного комітету системи правосуддя, який було утворено на виконання Меморандуму про взаємодію і співпрацю представників системи правосуддя України від 10 лютого 2017 року [13]. Даний Комітет схвалив Концепцію прямих зв'язків судів із громадськістю. Очікується, що реалізація Концепції дасть змогу узагальнити досвід прямих зв'язків, що існує у судах України, розробити методичні рекомендації щодо чинних та нових програм охоплення та поширити практику прямих зв'язків у судах, органах та установах системи правосуддя України. Відповідно до затвердженого Плану заходів з впровадження Концепції на 2017 рік, з метою ознайомлення із документом та існуючим досвідом прямих зв'язків заплановано проведення п'яти заходів у Києві, Харкові, Одесі, Львові, Дніпрі [13]. Окремо фахівцями Національної школи суддів України було розроблено та запропоновано Проект Концепції комунікацій судової влади України (проект) [14, с. 245-258], в той же час він не зазнав реалізації у відповідних нормативних положеннях.

Висновок. З урахуванням вищезазначеного на сьогодні очевидно помітна динаміка росту суспільного запиту на ефективний громадський контроль за забезпеченням якісного та справедливого правосуддя. Зважаючи на обґрунтовану актуальність даної проблеми, в результаті аналізу законодавчих засад реалізації права доступу до судових засідань як форми громадського контролю за діяльністю суддів, доцільно запропонувати окремі напрямки удосконалення законодавства та практики діяльності судів спрямовані на сприяння реалізації такого права, в тому числі і з урахуванням зарубіжного досвіду у цій сфері, а саме: внести зміни до ст. 11 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», виклавши п. 5 в уточненій редакції такого змісту «Розгляд справи у закритому судовому засіданні допускається за вмотивованим рішенням суду виключно у випадках, визначених законом. В рішення суду мають бути визначені підстави за наявності яких прийнято рішення про закриття судового засідання та роз'яснено право доступу до рішення суду»; нагальним є створення та запровадження ефективної діяльності у вищих спеціалізованих судах та апеляційних судах повноцінних прес-служб, які повинні вживати заходів для належного та об'єктивного висвітлення роботи суду, сприяти налагодженню роботи журналістів з суддями тощо; створення контакт-центру при Державній судовій адміністрації України, який має приймати та узагальнювати інформацію від громадян щодо якості здійснення судочинства, дотримання суддями доброчесності, порушення ними та іншими учасниками принципів судочинства та судового процесу, направляти таку інформацію відповідним компетентним посадовим особам ДСА України для прийняття рішення про вжиття заходів впливу, в тому числі щодо ініціювання питання про порушення суддею принципів доброчесності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про судоустрій та і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII: *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12 лютого 2015 року № 192-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 18, № 19–20, ст. 132.
4. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 року № 539/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 49. Ст. 299.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закону України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (дата звернення: 15.02.2023).
6. Взаємодія мас-медіа та органів державної влади : навч. посіб. / М. Т. Андрійчук, Т. С. Андрійчук ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 114 с.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 40–41, 42, ст. 492. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1618-15> (дата звернення: 15.02.2023).
8. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35–36, № 37, ст. 446. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2747-15> (дата звернення: 15.02.2023).
9. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1798-12> (дата звернення: 15.02.2023).
10. Зв'язки із громадськістю в судах : навчально-практичний посібник для суддів і працівників апарату судів/Автор. колектив: Вон Д., Петрова Н., Філіпенко Д., Мухін Ю., Солдатенко І., Земляной В. К. : ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2015. 232 с.
11. Демократичні стандарти взаємодії судів і ЗМІ. Публікація від 08 вересня 2017. Інформаційна сторінка сайту «Судова влада України». URL: <https://apladm.od.court.gov.ua/sud9105/pres-centr/news/375130> (дата звернення: 15.02.2023).
12. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства, Київ, 2015. 708 с.
13. Схвалено Концепцію прямих зв'язків судів з громадськістю. Інформація з вебсторінки Всеукраїнського професійного юридичного видання «Юридична газета». URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/shvaleno-konceptsiyu-pryamih-zvyazkiv-sudiv-z-gromadskisty.htm> (дата звернення: 15.02.2023).
14. Логунова М. М., Лашкіна М. Г., Гвоздик П. О., Алексєєв А. Г. Комунікації судової влади: науково-практичний посібник. Національна школа суддів України, 2012. 268 с.